

БЕЛАРУСКИ УНІВЕРСІТЭТ

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, 10 снежня 1998 года, чацвер, № 18 (1791)

Рэктарат Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта аб'яўляе конкурс на

замышчэнне пасады:

- ✓ Загачыкаў кафедры: дыферэнцыяльных ураўненняў, агульнай матэматыкі і інфарматыкі, геаметрыі, тапалогіі і методыкі выкладання матэматыкі;
- ✓ Прафесараў кафедры: крымінальнага права, тэорыі і гісторыі дзяржавы і права, тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства;
- ✓ Дацэнтаў кафедры: педагогікі і праблем развіцця адукацыі, эканамічнай тэорыі, інтэлектуальных сістэм, фізічнай геаграфіі і аховы прыроды, інфармацыйнага і праграма-матэматычнага забеспячэння аўтаматызаваных вытворчасцяў, метадаў аптымальнага кіравання, функцыянальнага аналізу, тэарэтычнай механікі і рэабілітацыі, археалогіі, этнаграфіі і дапаможных гістарычных дысцыплін, тэорыі і гісторыі дзяржавы і права, паліталогіі, грамадзянскага права, фізікі паўправаднікоў, лазернай фізікі і спектраскапіі, гісторыі Расіі, фізічнага выхавання і спорту, фізічнай хіміі, аналітычнай хіміі, англійскай мовы;
- ✓ Старшых выкладчыкаў кафедры: лікавых метадаў і праграміравання, грамадзянскага права, канстытуцыйнага права, англійскай мовы прыродазнаўчых факультэтаў, нямецкай мовы, фізічнага выхавання і спорту;
- ✓ Выкладчыкаў кафедры: грамадзянскага права, грамадзянскага працэсу і працоўнага права, гісторыі журналістыкі і літаратуры, англійскай мовы прыродазнаўчых факультэтаў, рамана-германскіх моў, усходніх моў, фізічнага выхавання і спорту, фізіялогіі і біяхіміі раслін, фізіялогіі чалавека і жывёл;
- ✓ Асістэнтаў кафедры: фізіялогіі чалавека і жывёл.

Тэрмін конкурсу — адзін месяц з дня апусьцеў аб'явы.

Адрас: 220050, г. Мінск, вул. Бабруйская, 5-а, Белдзяржуніверсітэт, упраўленне кадраў, т. 226-59-39.

НАВІНЫ АД ПРАФКОМА

ЗА ШТО ЗМАГАЛІСЯ

Па просьбе прафкома студэнтаў БДУ ў сувязі з пагаршэннем умоў пражывання была зменена разраднасць інтэрнатаў універсітэта. Цяпер да 1 разраду адносіцца толькі інтэрнат № 10. Да другога — інтэрнаты № 5, 7, 8. У трэцім разрадзе — інтэрнаты № 2 і 3. А інтэрнаты № 4 і 9 аднесены да чацвёртага разраду.

Паніжэнне разраду інтэрнатаў № 2, 3, 5, 8 пацягнула за сабой памяншэнне сумы аплаты за пражыванне. Калі, напрыклад, за месяц бюджэтнікі плацілі 84 тысячы, а платнікі — 280 тысяч за пражыванне ў інтэрнаце № 2, то цяпер яны будуць плаціць 80 500 і 227 500 рублёў адпаведна. Гэта ж датычыцца інтэрнатаў № 3, 5, 8: сума аплаты за пражыванне ў іх таксама зменшылася.

Ужо 75 гадоў прафсаюзнае камітэт студэнтаў Белдзяржуніверсітэта дапамагае вырашаць шматлікія праблемы моладзі — ад матэрыяльнай падтрымкі да абароны іх правоў. Былі розныя гады ў гісторыі прафсаюзнай студэнцкай арганізацыі, але нязменным застаецца шчырае жаданне прафкома студэнтаў пабацькоўску клапаціцца пра сваіх шарагоўцаў, падтрымліваць іх, імкнуцца рабіць студэнцкае жыццё больш цікавым і разнастайным.

Мы далучаемся да ўсіх віншаванняў, якія прагучалі і яшчэ прагучаць з нагоды юбілею прафкома студэнтаў БДУ. Матэрыялы, прысвечаныя святочнай даце, чытайце на 1-й, 6-й і 7-й старонках "Беларускага ўніверсітэта".

ПРАФСАЮЗУ СТУДЭНТАЎ

Ад імя прафсаюза супрацоўнікаў БДУ віншую вас з 75-годдзем. Жадаю заставацца такімі ж маладымі, бадзёрымі, энергічнымі, як студэнты нашага ўніверсітэта. Шукайце новыя метады працы, дабівайцеся паляпшэння сацыяльна-бытовых умоў жыцця студэнтаў, будзьце моцнымі абаронцамі іх правоў. Здароўя, шчасця, паспяховай працы!

Я. П. ТУРОМША, старшыня прафсаюза супрацоўнікаў БДУ

ДАРАГІЯ СЯБРЫ!

У дзень вашага юбілею — нашыя самыя шчырыя віншаванні.

Пражыта шчасна і набыта многа,
Але ж не трэба на гады глядзець...
Няхай жа ваша доўжыцца дарога,
І вечно вам душою маладзец!

Поспехаў ва ўсіх вашых пачыненнях, здароўя, бадзёрасці духу, радасці і дабрабыту на доўгія-доўгія гады!

Ад імя калектыву І. У. АРЭХОЎСКАЯ,
дырэктар фундаментальнай бібліятэкі БДУ

ПЕРСОНЫ

ПРЫХОДЗЬЦЕ ПА ДАПАМОГУ

Ніна Міхайлаўна Радзевіч прыйшла ў прафком яшчэ студэнцкай першага курса геаграфічнага факультэта. Сёння яна, старшыня прафсаюзнага камітэта студэнтаў, раскажа пра дзейнасць арганізацыі:

— На дадзены момант у прафсаюз уваходзіць больш за 90 працэнтаў студэнтаў, якія навукаюцца за кошт дзяржавы, і каля 70 працэнтаў студэнтаў, што плацяць за навучанне. Кожны з іх адпаведна выплачвае членскі ўнёс у памеры 1 працэнта ад стыпендыі ці 1 працэнта ад мінімальнага заробку.

Калі раней прафсаюзнае арганізацыя дапамагала студэнтам у асноўным матэрыяльна, дык сёння мы найбольш актыўна займаемся абаронай правоў студэнтаў. Вывучаем усе нарматыўныя дакументы, якія тычацца навучэнцаў. Любыя парушэнні іх правоў імкнемся

папярэдзіць і ліквідаваць. Пачынаем развіваць такія напрамак, як рэгуляванне навучальнага працэсу.

Актыўна займаемся вырашэннем жыллёвых праблем. Прафком выявіў, што некато-

КОНКУРС

Яшчэ ў кастрычніку прафком студэнтаў універсітэта абвясціў конкурс на тэму "За што я люблю прафсаюз?", паабяцаўшы яго ўдзельнікам прызы. І не падмануў.

Вялікі дзякуй усім, хто адгукнуўся і вынес на суд журы свае прызнанні ў любові да прафсаюзнай арганізацыі.

Сёння мы з вялікім задавальненнем называем пераможцаў конкурсу:

1 прэмія — Антон Бабоў,

2 прэмія — Антон Давідзенка,

3 прэмія — Яўген Ерашэнка.

Для тых, хто знайшоў свае прозвішчы ў спісе пераможцаў, паведамляем, што цырымонія ўзнагароджання (уручэнне прэміі) адбудзецца 22 снежня ў 14.00 у прафкоме студэнтаў БДУ (галоўны корпус, пакоі 302, 304).

Некалькі версій тэмы "За што я люблю прафсаюз" (сур'ёзных і не вельмі) мы друкуем на 7-й старонцы гэтага нумара.

рых студэнты, якія павінны быць вызвалены ад аплаты за інтэрнат (а гэта сіроты, інваліды з недахопамі разумовага ці фізічнага развіцця, дзеці загінуўшых вайскоўцаў, інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны I і II групы), плацілі за пражыванне. Мы падрыхтавалі службовую запіску адміністрацыі ўніверсітэта, у якой было растлумачана, чаму парушаюцца правы дадзенай катэгорыі. І студэнты былі вызвалены ад аплаты за інтэрнат.

На сустрэчы рэктара Аляксандра Уладзіслававіча Казуліна з маладзёжнымі ўніверсітэцкімі арганізацыямі, наладжанай па ініцыятыве прафкома, паруч з іншымі мы паставілі пытанне аб магчымасці прэміравання студэнтаў, якія навукаюцца платна. У выніку, на прэміі для гэтых студэнтаў да канца года было выдзелена 50 мільёнаў рублёў. (Заканчэнне на 6-й стар.)

У гэтай рубрыцы ўпраўленне міжнародных сувязей універсітэта па-ранейшаму ахвотна дзеліцца каштоўнай інфармацыяй з усімі супрацоўнікамі і навучнікамі БДУ. Застаецца толькі знайсці "сваю прапанову" і паспець падаць неабходныя дакументы.

"Еўразія" падтрымлівае бізнес-магістратуры

Фонд Еўразія абвясціў праграму падтрымкі развіцця бізнес-магістратур у Беларусі. Праграма разлічана на чатыры гады і будзе праводзіцца ў тры этапы. Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца ВНУ Беларусі. На першым этапе будзе прадастаўлена дзесяць грантаў сумай да 5 тысяч долараў ЗША тэрмінам на 6 месяцаў для вывучэння дзейнасці патэнцыяльных партнёраў на месцы і заключэння прадметных пагадненняў аб супрацоўніцтве.

На другім этапе плануецца падтрымаць 3-4 праекты для станаўлення і развіцця бізнес-магістратур у Беларусі. Грант не будзе перавышаць 65 тысяч долараў ЗША для кожнага партнёра.

На трэцім этапе 2-3 праекты партнёрства, якія прадэманструюць найлепшыя мадэлі

магістратур, атрымаюць далейшае фінансаванне.

Усе заяўкі павінны перасылацца па пошце ці прадастаўляцца асабіста. Праекты па факсу ці па электроннай пошце прымацца не будуць. Апошні тэрмін падачы заявак для ўдзелу ў першым этапе конкурсу праектаў — 1 лютага 1999 года. Праекты могуць падавацца на беларускай, рускай або англійскай мовах, але для праектаў на беларускай мове трэба дадаваць пераклад на англійскую ці рускую. Усе заяўкі падаюцца ў пяці экзэмплярах.

Апрача таго, Фонд Еўразія можа прафінансаваць выданне падручнікаў па эканоміцы, бізнесу, праву. Заяўкі трэба падаваць ва ўпраўленне міжнародных сувязей.

Вучоба для выпускнікоў

У Турыне (Італія) з 7 красавіка па 18 чэрвеня 1999 года будуць праходзіць Міжнародныя курсы па праву, эканоміцы і бізнесу. Прыняць удзел у іх змогуць тыя, хто скончыў вышэйшую навуковую ўстанову.

Стыпендыі і гранты для акадэмікаў

Фонд Аляксандра Анасіса абвясціў аб прадастаўленні стыпендыі і грантаў на 1999-2000 акадэмічны год. У конкурсе на стыпендыі могуць прыняць удзел замежныя акадэмікі, прафесары універсітэтаў, дактары навук, даследчыкі, кандыдаты навук, тыя, хто скончыў ВНУ.

Гранты прадастаўляюцца па наступных накірунках: гуманітарныя дысцыпліны, палітычныя даследаванні, эканоміка і права, архітэктура, мастацтва, музыка, танцы, тэатр, фатаграфія, кіно. Крайні тэрмін падачы неабходных дакументаў — да 30 студзеня 1999 года.

Курсы з поўным забеспячэннем

З 5 па 23 ліпеня 1999 года ў Цэнтральным Еўрапейскім універсітэце будуць праходзіць курсы, прысвечаныя асноўным момантам рэлігійнай, культурнай і палітычнай гісторыі яўрэяў у Цэнтральнай і Усходняй Еўропе. Падчас курсаў таксама будуць абмяркоўвацца пытанні генацыду яўрэйскага народа і інш. Удзельнікі курсаў з краін былога Савецкага Саюза будуць мець поўнае забеспячэнне. Усе неабходныя дакументы трэба аформіць да 15 лютага 1999 года.

На вучобу ў Нідэрланды

Вы хочаце навучацца ў Нідэрландах? Упраўленне міжнародных сувязей валодае адпаведнымі інфармацыйнымі матэрыяламі

Нідэрландскай арганізацыі па міжнароднаму супрацоўніцтву ў галіне адукацыі і праграмамі вышэйшай адукацыі на 1998-2001 гады.

Падрабязную інфармацыю па ўсіх гэтых пытаннях можна атрымаць ва ўпраўленні міжнародных сувязей (вул. Бабруйская, 7, пакой 416, тэл. 220-88-21).

ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ

ЛЕПШЫЯ АТРЫМАЮЦЬ УЗНАГАРОДЫ

1 снежня Студэнцкі саюз БДУ падвёў вынікі конкурсу на лепшы верш пад назвай "Моладзь супраць СНІДу". Месцы размеркаваліся наступным чынам: першае месца заняла Алена Гаранская, студэнтка I курса юрыдычнага факультэта, другое — Аксана Бяззелкіна, студэнтка I курса філалагічнага факультэта, трэцяе — Алена Барысевич, студэнтка I курса філалагічнага факультэта. Пераможцы конкурсу могуць звяртацца ў Студэнцкі саюз БДУ (пр-т Ф. Скарыны, 4, галоўны корпус, пакой 205, тэл. 268-70-76), каб атрымаць прызы. Дарэчы, за першае месца прадугледжаны грашовы прыз у 2 мільёны рублёў, за другое — 1,5 мільёны рублёў, за трэцяе — 1 мільён рублёў.

"МОЛАДЗЬ СУПРАЦЬ СНІДУ"

1 снежня ў Міжнародны дзень барацьбы са СНІДам на філалагічным факультэце БДУ Студэнцкім саюзам універсітэта была наладжана традыцыйная акцыя "Моладзь супраць СНІДу". Выступалі каманды КВЗ, была дыскаценка. Падчас мерапрыемства распаўсюджваліся плакаты, газеты Рэспубліканскага цэнтра прафілілактыкі СНІД, а таксама бясплатна раздаваліся прэзерватывы.

АБ'ЯВЫ

Навукова-даследчы інстытут прыкладных фізічных праблем імя А. М. Сечанкі аб'яўляе конкурс на замяшчэнне вакантных пасадаў:

- загадчыка лабараторыі оптыка-электронных сістэм;
 - старэйшага навуковага супрацоўніка па спецыялізацыі лазерная фізіка (1);
 - навуковага супрацоўніка па спецыяльнасцях:
 - радыёфізіка (1);
 - фізіка цвёрдага цела (1);
 - малодшага навуковага супрацоўніка па спецыяльнасці тэхніка фізічнага эксперыменту, фізіка прыбораў, аўтаматызацыя фізічных даследаванняў (1).
- Тэрмін конкурсу — месяц з дня апублікавання аб'явы.

Дакументы накіроўваць на адрас: 220064, г. Мінск, вул. Курчатова, 7, тэл. 277-56-17, 277-48-43.

СУСТРАЭЧЫ

"Я ЗАЙМАЮСЯ МАСТАЦТВАМ, ЯКОЕ ВАЛЯЕЦЦА НА ВУЛІЦЫ"

"Чым мы адрозніваемся ад Захада? Там дзіця не караюць, не лаюць яго. Маленькага чалавека вучаць мець уласны пункт гледжання, разумна выказвацца змагацца за яго. Уся наша сістэма — рамкі, стэрэатыпы, якіх трэба прытрымлівацца", — Святлана Алексіевіч, вядомая постаць сучаснасці, мае сваё ўласнае меркаванне і свежы погляд на сённяшнія падзеі. Нядаўна пісьменніца наведла факультэт журналістыкі і сустрэлася са студэнтамі.

Святлана Аляксандраўна — чалавек неадназначны і вядомы не толькі ў нашай рэспубліцы. Яна шмат паездзіла ў розныя краіны, размовы часта параўноўвала норавы розных "замежжаў". Але адно было агульным: "Крый божа быць у свеце, які хутка мяняецца". А таксама: "Няма нічога больш важнага за чалавечае жыццё". Звычайныя рэчы, скажаце вы. Але ж такія "звычайнасці", як Асоба, часта забываюцца ў паўсядзённым мітусні.

Святлана Алексіевіч зараз працуе над творам, які па тэматыцы будзе намнога больш "мяккім", чым "Цынкавыя хлопчыкі", "У вайны не жаночае аблічча" і "Чарнобыльская малітва". Новая задумка такая: некалькі людзей, некалькі гісторый кахання, непаўторных, супярэчлівых, жыццёвых. На адно з пытанняў студэнтаў, адкуль яна чэрпае тэмы для кніг, Алексіевіч адказвае: "Я займаюся мастацтвам, якое валяецца на вуліцы..."

На развітанне ж пісьменніца пажадала маладым журналістам: "Вучыцеся жыць — гэта высакародны "від спорту".

Студэнцкі саюз БДУ

Ала САПУН

Паміж Мінскам і Пекінам

У сярэдзіне лістапада Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт наведала дэлегацыя Пекінскага ўніверсітэта традыцыйнай кітайскай медыцыны: памочнік рэктара, прафесар Хэ Мін, прафесар Гун Шушэнь, старшыня прафсаюза, дацэнт Ху Зун. Адбылася сустрэча і перамовы з рэктарам А. У. Казуліным, прарэктарам па навуковай рабоце С. К. Рахманавым і дэканам медыцынскага факультэта Д. І. Сагайдакам. У выніку гэтага візіта былі падпісаны Пратакол аб намерах "Аб развіцці супрацоўніцтва паміж Пекінскім універсітэтам традыцыйнай кітайскай медыцыны і Беларускім дзяржаўным універсітэтам".

ВІНШУЕМІ

Прафсаюзныя стыпендыі

Самаму актыўнаму і ініцыятыўнаму члену прафкома — Юрыю Княжэвічу, члену прафбюро механіка-матэматычнага факультэта — ад Мінскага абласнога камітэта прафсаюза работнікаў асветы і навукі была прызначана стыпендыя на паўгода ў памеры 2-х мінімальнах заробкаў. За актыўны ўдзел у прафсаюзнай дзейнасці стыпендыю прафсаюзнага камітэта БДУ ў памеры 1 мінімальнай заробтнай платы атрымліваюць старшыня прафбюро філалагічнага факультэта В. Каралыкова, член прафбюро хімічнага факультэта І. Зелядзецкі, член прафбюро Н. Селівёрстава, прафорг факультэта журналістыкі В. Сівая, прафорг геаграфічнага факультэта Т. Новік.

Прэс-цэнтр прафкома студэнтаў

ГЭТЫ ДЗЕНЬ У ЖЫЦЦІ УНІВЕРСІТЭТА

04.12 — 55 год з дня нараджэння Камейшы Казіміра Вікенцьевіча, беларускага паэта. Скончыў БДУ (1970). З 1968 працаваў на Беларускім радыё, з 1979 — у часопісах "Полымя", "Маладосць". Друкуецца з 1961 г. Аўтар зборнікаў паэзіі. Лаўрэат Літаратурнай прэміі імя А. Куляшова.

05.12 — 70 год з дня нараджэння Камінскага Мікалая Іванавіча, беларускага гісторыка і архівіста. Скончыў БДУ (1952). Навуковы супрацоўнік, загадчык аддзела, намеснік дырэктара Цэнтральнага дзяржаўнага архіва Кастрычніцкай рэвалюцыі БССР, у 1969-89 — рэдактар у выдавецтве "Беларуская Савецкая Энцыклапедыя". Аўтар артыкулаў па гісторыі культуры Беларусі XX ст., Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны.

07.12 — 70 год з дня нараджэння Гарэцкага Радзіма Гаўрылавіча, беларускага навукоўца ў галіне геалогіі і геатэктонікі, грамадскага дзеяча. Акадэмік АН Беларусі (1977), доктар геалага-мінералагічных навук (1969). Выкладаў на геафаку БДУ (1981-82). Замежны член Расійскай АН (1994). Віцэ-прэзідэнт АН Беларусі (1992). З 1993 — прэзідэнт Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына". Навуковыя даследаванні па тэктоніцы, стратыграфіі, геафізіцы, геалогіі нафтавых, газавых радовішчах.

07.12 — 75 год з дня адкрыцця пры БДУ курсаў па падрыхтоўцы кваліфікаваных работнікаў гандлёва-прамысловых прадпрыемстваў.

08.12 — 80 год з дня нараджэння Махнача Аляксандра Сямёнавіча, бела-

рускага геолога. Акадэмік АН Беларусі, доктар геолога-мінералагічных навук, прафесар (1960). Заслужаны дзеяч навукі Беларусі (1980). Скончыў Мінскі педагогічны інстытут (1940). З 1950 — у Інстытуце геалагічных навук АН Беларусі. У 1966-70 — у БДУ. Віцэ-прэзідэнт АН Беларусі (1973). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1972). Навуковыя работы па літалогіі і геохіміі пратэразою, дэвону, тэктоніцы.

10.12 — 120 год з дня нараджэння Бліядухі Мікалая Федаравіча (1878—1935), беларускага геолога. Акадэмік АН Беларусі (1928), прафесар (1926). Скончыў Пецярбургскі горны інстытут (1903). З 1922 — у СНГ Беларусі. У 1923-26 загадчык кафедры геалогіі БДУ. З 1929 — дырэктар Інстытута геалогіі і гідрагеалогіі Беларускай АН. Навуковыя працы па геалогіі і карысных выкапнях Беларусі.

11.12 — 60 год з дня нараджэння Камарова Льва Іванавіча, беларускага фізіка. Доктар фізіка-матэматычных навук (1986), прафесар (1986). Скончыў БДУ. З 1971 — загадчык лабараторыі тэарэтычнай фізікі НДІ ПФП. Загадчык кафедры тэарэтычнай фізікі (у 1972-81). З 1984 — прафесар кафедры тэарэтычнай фізікі. Асноўныя даследаванні ў вобласці квантавай механікі.

14.12 — 20 год з дня стварэння на факультэце журналістыкі літаратурнага аб'яднання "Рунь".

Рубрыку вядзе А. ЗЕЛЬСКІ, загадчык музея гісторыі БДУ

АД ТЭОРЫІ АД ПРАКТЫКІ

НОВАЕ СТАГОДДЗЕ, НОВЫЯ ПАТРАБАВАННІ, НОВЫЯ СПЕЦЫЯЛІСТЫ

Камп'ютэрны эксперымент у падрыхтоўцы кваліфікаваных кадраў

Тым, хто ўважліва сочыць за публікацыямі ў "Беларускім універсітэце", няцяжка прыгадаць цыкл матэрыялаў аб камп'ютэрнай матэматыцы як адзінай платформе для атрымання навукова-тэхнічных і эканамічных ведаў. Аўтары матэрыялаў ішлі ад канкрэтных прыкладаў да глыбокага аналізу з'явы. Цяпер, калі шырокая грамадская паверыла ў карысць новых камп'ютэрных тэхналогій для развіцця адукацыі і навукі ў цэлым, засталася толькі вызначыць шляхі іх укаранення ў наша жыццё. Аўтары наступнага артыкула пераканаўча адказваюць на пытанне "Што ж рабіць?".

У апошнія гады адбылося станаўленне зусім новага кшталту чалавечай дзейнасці, які мае стратэгічнае значэнне як для развіцця навукі, так і ў сацыяльна-эканамічнай сферы. Гэта атрыманне, апрацоўка, выкарыстанне і назапашванне інфармацыі. У грамадстве ўзнікла інфармацыйная структура — інфасфера. Як вынік, на першы план выходзіць задача правільнага выбару канцэпцыі інфарматызацыі грамадства і асобных яго структур. Інфарматызацыя не проста грандыёзная навукова-тэхнічная праблема. Яна мае і далёкасяжны сацыяльны наступствы. Стратэгічнае значэнне інфарма-

цыйных рэсурсаў абстрае важнасць пытанняў фарміравання новай інфармацыі, яе адлюстраванне ў базы дадзеных і базы ведаў, аператыўнай даступнасці (Internet). Інфарматызацыю можна ўявіць сабе як будаўніцтва вышэйшай нервовай сістэмы яе носьбіта, і поспех тут залежыць ад яе зрастання з жыццядзейнымі працэсамі народнай гаспадаркі і сацыяльнай сферы. У адрозненні ад любога іншага прадукта інфармацыя не амартызуецца пры выкарыстанні, хаця яе лёгка можна сапсаваць альбо ліквідаваць. Інфармацыя — гэта адзіны рэсурс,

які пры належным выкарыстанні не памяншаецца, а толькі памнажаецца.

Таму першае, чаго патрабуе на практыцы працэс інфарматызацыі, — гэта змяненне агульнаадукацыйных і кваліфікацыйных ўзроўняў грамадства ў цэлым. Найбольш відавочна з'яўленне шматлікіх прафесійных праслоек, непасрэдна і поўнасю паглыбленых у стварэнне, развіццё і прымяненне інфасферы: стваральнікаў носьбітаў інфармацыі і распрацоўшчыкаў іх інфармацыйнага напаўнення.

(Працяг на 4-й стар.)

(Працяг. Пачатак на 3-й стар.)

Спецыялісты, якія могуць прымяняць электронныя сістэмы штучнага інтэлекту, знаходзяць найбольшы попыт ва ўсіх галінах дзейнасці, звязаных з інфасферай (у прыродазнаўстве, тэхніцы, эканоміцы і гуманітарных галінах). У сувязі з гэтым, яны не толькі павінны мець высокую кваліфікацыю ў сваіх канкрэтных галінах, але і ўмець фармуляваць і трансфармаваць матэматычныя мадэлі ў сістэмы штучнага інтэлекту. А самае галоўнае, яны павінны ўмець прафесійна правесці інтэлектуальны аналіз дадзеных, што на цяперашнім этапе немагчыма ажыццявіць без сучасных сістэм камп'ютэрнай матэматыкі.

Калі па тэхнічнай падтрымцы штучнага інтэлекту мы адстаем ад эканамічнае развітых краін, то гэты прабел можна ў дастатковай ступені запоўніць за кошт укаранення самага сучаснага даступнага інфармацыйнага напаўнення.

Не менш, а хутчэй за ўсё больш важна для грамадства павышэнне сярэньнястатычнага, альбо "абыяцельскага", разумення і прыняцця азоў інфарматызацыі. Для гэтага патрабуецца прадуманая палітыка агульнадзяржаўнага маштабу, рэформа ўсёй сістэмы асветы — ад пачатковай школы да вышэйшых навучальных устаноў. Аднак падобная адначасовая рэформа ўсёй сістэмы адукацыі немагчыма па многіх прычынах: фінансавыя праблемы, адсутнасць падрыхтаваных кадраў і распрацаваных метадалагічных прынцыпаў і ўстановак.

Дык што ж рабіць?

Вось мы і падышлі да разумення таго, што асноўным звязом кожнай мэтанакіраванай дзейнасці з'яўляюцца працэсы прыняцця рашэнняў.

У сацыяльнай сферы яны з'яўляюцца асноватворнымі ў арганізацыі функцыянавання і развіцця сацыяльных працэсаў, іх каардынацыі з гаспадарчымі і эканамічнымі.

У навуковых даследаваннях яны дазваляюць вылучыць найважнейшыя навуковыя праблемы, знайсці спосабы іх вывучэння, прадвызначаюць развіццё тэарэтычнага апарата і эксперыментальнай базы.

У эканоміцы яны папярэднічаюць стварэнню вытворчых і гаспадарчых арганізацый, забяспечваюць іх аптымальнае функцыянаванне і ўзаемадзеянне.

Пры стварэнні новай тэхнікі — складаючы важны этап у праектаванні машын, прылад, прыбораў, комплексаў, будынкаў, а таксама ў распрацоўцы тэхналогій іх стварэння і эксплуатацыі.

Аптымальныя (эфектыўныя) рашэнні дазваляюць дасягаць мэты пры мінімальным выдатках працоўных, матэрыяльных і сыравінных рэсурсаў.

Метады пошуку аптымальных рашэнняў разглядаюцца ў раздзелах класічнай матэматыкі, звязаных з вывучэннем

НОВАЕ СТАГОДДЗЕ,

экстрэмумаў функцый, а таксама ў матэматычным праграмаванні. Аднак рашэнне тут — гэта матэматычны аб'ект, асноўнай якасцю якога з'яўляецца тое, што ён дастаўляе экстрэмум зададзенай функцыі або функцыяналу. Часта ацэнка праводзіцца паводле аднаго аспекта альбо крытэрыя. На практыцы ж рашэнне патрэбна ацэньваць з розных пунктаў гледжання, улічваючы фізічныя, эканамічныя, тэхнічныя і іншыя аспекты. Гэта, у сваю чаргу, патрабуе пабудовы адэкватных (у гэтым выпадку, як правіла, складаных) матэматычных мадэлей і наступнага прымянення метадаў шматкрытэрыяльнай аптымізацыі для атрымання рашэння.

У сваю чаргу мадэліраванне саміх працэсаў прыняцця рашэння сёння таксама становіцца цэнтральным накірункам аўтаматызацыі дзейнасці суб'ектаў, якія прымаюць рашэнне.

Даследаванні апошніх гадоў ў галіне тэорыі прыняцця рашэнняў і яе прылажэнняў прывялі да разумення таго факта, што задачы прыняцця складаных рашэнняў фармулююцца і абмяркоўваюцца на прафесійнай мове, якая адлюстроўвае спецыфіку праблемы. Вынікам гэтага з'яўляецца выкарыстанне ў працэсе пошуку найлепшага рашэння якасных элементаў: паняццяў і адносінаў з невыразнымі межамі, выказванняў са шматзначнай шкалай праўдзівасці.

Пабудова мадэляў прыняцця рашэнняў для задач, якія маюць невыразнае слоўнае апісанне, аказалася магчымым дзякуючы ўвядзенню паняццяў невыразнага мноства і лінгвістычнай пераменнай. Пры наяўнасці дакладнай інфармацыі аказваецца карыснай суб'ектыўная альбо баесаўская тэорыя статыстычных рашэнняў, якая прымяняецца ў тых задачах, дзе нявызначаннасць альбо інфармацыя адносна параметраў у любы момант часу можа быць зададзена шляхам верагоднага размеркавання.

Назапашаны вопыт матэматычнага мадэліравання ў розных сферах дзейнасці прывёў да разумення таго факта, што першаступенную ўвагу пры падрыхтоўцы кадраў вышэйшай кваліфікацыі неабходна надаваць тэорыі прыняцця рашэнняў на аснове пабудовы матэматычнай мадэлі.

Асабліва востра гэтая патрэба адчуваецца пры вывучэнні і ўдасканалванні складанейшых працэсаў прыняцця сацыяльна-эканамічных рашэнняў — у прыватнасці, у распрацоўцы сістэм планавання эканамічнага і сацыяльнага развіцця. Як павінна быць пастаўлена і вырашана гэтая задача, як супаставіць мэты са сродкамі іх дасягнення і іншымі ўплывавымі фактарамі, вырацаваць крытэ-

рыі ацэнкі, комплекс стымуляў і нормаў для рэалізацыі планаў,

якія патрэбны працэдурі і мадэлі, інфармацыя і камунікацыйная сетка, у цэлым арганізацыя плавання для вырашэння ўказанай задачы? Узгоднены адказ

НОВЫЯ

на гэтыя пытанні можна атрымаць толькі з дапамогай агульнай тэорыі матэматычнага мадэліравання.

Што датычыцца дакладных навук і тэхнікі, то пытанні мадэліравання пры рашэнні навукова-тэхнічных праблем з'яўляюцца складовай часткай самага працэсу творчасці. Аднак і ў класічных галінах прыродазнаўства адбылося разуменне таго факта, што неабходны якасныя перамены ў працэсе выкладання, звязаныя найперш з хуткім развіццём навукі і лавінападобным ростам аб'ёму інфармацыі пра навакольны свет. Гэтыя змены прад'яўляюць зусім новыя патрабаванні не толькі да зместу адукацыі, але і да аб'ёму ведаў выпускаемых спецыялістаў.

Пры старых метадах прадстаўлення інфармацыі складанасць вучэбных праграм набліжаецца да гранічнай. Тэрміны навучання павялічваюцца немагчыма, таму адзіным сродкам мадэрнізацыі навучальнага працэсу, адэкватнага патрабаванням сённяшняга дня, з'яўляецца камп'ютэрызацыя метадаў апрацоўкі інфармацыі. Камп'ютэрызацыя адукацыі — аб'ектыўная і вострая неабходнасць, якая цягне за сабою пэўны комплекс праблем, звязаных з выкананнем наступнага патрабавання: забяспечыць сапраўдную масавасць адукацыі пры высокай якасці навучання.

Фарміраванне новага погляду на фундаментальную матэматычную і эканамічную адукацыю адбываецца ў сучасных умовах на фоне пастаяннага павелічэння ўвагі да ролі інфарматыкі і новых інфармацыйных тэхналогій. Сёння персанальны камп'ютэры — адзін з важнейшых фактараў, якія вызначаюць рэформы ў сістэме адукацыі.

Пад уплывам камп'ютэра змяняецца змест навучальных дысцыплін, да таго ж узрастае попыт на матэматычныя метады даследавання і канструіравання. Гэты працэс павінен суправаджацца перабудовай матэматычнай адукацыі і ў сферы адукацыі эканамічнай.

На першы план вылучаюцца пытанні адэкватнасці матэматычных мадэляў, эканамічным рэаліям, якаснаму аналізу іх уласцівасцяў і інтэрпрэтацыі вынікаў вылічэнняў. Для рашэння новых адукацыйных задач неабходна мадэрнізаваць існуючыя і стварыць новыя вучэбныя

курсы, распрацаваць новыя вучэбныя дапаможнікі (у тым ліку і электронныя).

Да цяперашняга часу дастаткова выразна вылучаюцца два асноўныя спосабы стварэння вучэбных курсаў, якія выкарыстоўваюць новыя камп'ютэрныя тэхналогіі:

— стварэнне вучэбных курсаў на базе камп'ютэрных праграм вучэбнага

дач, што павысіць якасць прафесійнай падрыхтоўкі.

Адзін з буйнейшых спецыялістаў у галіне інфармацыйных тэхналогій акадэмік А. А. Самарскі ў сярэдзіне 80-х гадоў паказаў, што вылічальны эксперымент рэалізуе ланцужок “аб’ект — мадэль — алгарытм — праграма — аналіз, вынікаў — кіраванне аб’ектам”. У наш час практычна на ўсіх стадыях указанага ланцужка могуць выкарыстоўвацца і ўжо выкарыстоўваюцца сімвалічныя пераўтварэнні. Таму спалучэнне “вылічальны эксперымент” заменім на спалучэнне “камп’ю-

рыхтоўка такіх спецыялістаў у сістэме вышэйшай адукацыі рэспублікі не вядзецца, што галоўным чынам і абумоўлівае неабходнасць яе адкрыцця.

Падрыхтаваныя кадры змогуць заняць месца дарадчыкаў па эканоміцы вышэйшага кіраўнічага звяна міністэрстваў, ведамстваў, органаў дзяржаўнай бяспекі, банкаў і г.д., што запойніць недахоп у кваліфікаваных эканамістах, якія валодаюць матэматычным апаратам аналізу інфармацыі і здольныя прагназаваць наступствы прымаемых рашэнняў. Такія спецыялісты будуць неабходны таксама буйным аб’яднанням і навукова-даследчым падраздзяленням.

ПАТРАБАВАННІ,

прызначэння, спецыяльна распрацаваных для адпаведнага курса, вучэбнай дысцыпліны;

— распрацоўка вучэбных курсаў, арыентаваных на існуючыя спецыялізаваныя пакеты.

Вопыт прымянення аўтарамі ў вучэбным працэсе інфармацыйных тэхналогій, заснаваных на выкарыстанні сістэм камп'ютэрнай матэматыкі, паказвае, што лёгка дасягаюцца наступныя мэты:

— павялічваецца колькасць задач для самастойнага рашэння (дзякуючы скарачэнню колькасці руцінных пераўтварэнняў);

— даследуюцца больш складаныя мадэлі, таму што грувасткія вылічэнні перададзены адпаведным сістэмам камп'ютэрнай матэматыкі;

— удасканальваюцца вучэбныя курсы, таму што больш увагі надаецца якасным аспектам;

— студэнты пазбаўляюцца страху пры рабоце з грувасткімі выкладкамі і набываюць упэўненасць у сімвалічных вылічэннях, прышчапляецца зацікаўленасць да аналізаў вынікаў;

— выпрацоўваюцца устойлівыя практычныя навыкі правядзення матэматычных разваг.

Пры традыцыйным навучанні будаваць і вывучаць курсы, прысвечаныя якасным метадам матэматычных даследаванняў, дастаткова складана. Камп'ютэр жа, аснашчаны пакетамі камп'ютэрнай матэматыкі, дазваляе тым альбо іншым спосабам абысці гэтыя складанасці, замяняючы грувасткі і складаны аналіз нагляднай дэманстрацыяй. Выкладчыкі атрымліваюць магчымасць падабраць і падрыхтаваць яркія ілюстрацыі, узмацаваць курс прыкладамі, якія звычайна не разглядаюцца з-за іх складанасці. Студэнты, самастойна даследуючы вялікую колькасць змястоўных прыкладаў, параўнаўка хутка рашаючы складаныя цікавыя задачы, добра засвойваюць асноўныя паняцці і факты адпаведнай тэорыі, вучацца будаваць індуктыўныя высновы, развіваюць інтуіцыю. Укараненне і выкарыстанне новых тэхналогій дазваляе, з аднаго боку, зразумела тлумачыць фундаментальныя матэматычныя дысцыпліны, а з іншага боку пераарыентаваць навучанне на вырашэнне практычных за-

тэрны эксперымент”, бо, на наш погляд, гэта больш дакладна адлюстроўвае сутнасць сучаснага стану абмяркоўваемай тэматыкі.

Тэхналогія правядзення аднаго цыкла камп'ютэрнага эксперыменту ўключае дзве фазы: фарміраванне мадэлі і прагноз на яе аснове. Стадыі прагнозу павінен, як правіла, папярэднічаць навуковы эксперымент, які дазваляе ацаніць адэкватнасць мадэлі і ўлічыць якасці асяроддзя. Толькі паслядоўнае прымяненне метадаў матэматычнага мадэліравання на аснове сучасных пакетаў камп'ютэрнай матэматыкі дае магчымасць арганізаваць непарыўную падрыхтоўку, арыентаваную на пастаянна зменлівыя патрэбы практыкі, і тым самым надае новы імпульс фундаментальнай матэматычнай адукацыі, без якой немагчымы камп'ютэрны эксперымент.

Першы важны крок у ажыццяўленні пераўтварэнняў у сферы адукацыі ў гэтым накірунку ўжо зроблены. У гэтым годзе адкрыта падрыхтоўка кадрў па спецыялізацыях камп'ютэрна матэматыка і матэматычныя метады ў эканоміцы на механіка-матэматычным факультэце БДУ.

Другім важным крокам можа стаць адкрыццё ў межах указаных спецыялізацый падрыхтоўкі кадрў, здольных сістэмна мадэліраваць і прагназаваць макраэканамічныя працэсы ў інфармацыйна-аналітычнай прасторы, а таксама ацэньваць наступствы прымаемых рашэнняў у рэальным часе на аснове тэхналогіі камп'ютэрнага эксперыменту.

Спецыялісты, якія могуць ажыццявіць аналіз эканамічнай інфармацыі з выкарыстаннем сістэм камп'ютэрнай матэматыкі не толькі павінны мець высокую кваліфікацыю эканаміста, але і ўмець фармуляваць і трансфармаваць матэматычныя мадэлі эканамічных працэсаў у гэтыя сістэмы. На жаль, прыходзіцца канстатаваць, што мэтанакіраваная пад-

У цяперашні час неабходнасць стварэння інстытута падрыхтоўкі кансультантаў і дарадчыкаў вышэйшай кваліфікацыі, здольных сістэмна мадэліраваць і прагназаваць макраэканамічныя працэсы ў інфармацыйна-аналітычнай прасторы, разумеецца і падтрымліваецца Міністэрствам знешніх эканамічных сувязей Рэспублікі Беларусь, Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь, шэрагам іншых арганізацый.

Вызначальнай асаблівасцю выпускнікоў будзе спалучэнне фундаментальнай матэматычнай і эканамічнай падрыхтоўкі з глыбокімі навыкамі ў галіне прымянення перадавых інфармацыйных тэхналогій і камп'ютэрных сістэм для вырашэння практычных задач мадэліравання, прагназавання і кіравання макраэканамічнымі сістэмамі.

Адной з асноўных перадумоў адкрыцця падрыхтоўкі ўказаных спецыялістаў з’яўляюцца недахопы існуючай сістэмы вышэйшай адукацыі: каласальныя сродкі, патрачаныя на селекцыю і давузаўскую падрыхтоўку таленавітай моладзі не акупляюцца, таму што ў ВУЗ існуюць толькі адзіныя планы навучання для ўсіх катэгорый паступаючых. Фактычна атрымліваецца, што накіроўваемыя грашовыя рэсурсы выдаткоўваюцца ўсяго толькі на падтрымку пэўнага сярэдняга ўзроўню адукацыі. Пры гэтым аб’ектыўна гэты ўзровень мае тэндэнцыю да зніжэння, паколькі толькі распрацоўка новых адукацыйных тэхналогій можа павярнуць гэтую тэндэнцыю назад.

Ю. В. ПАЗНЯК, загадчык НДЛ Цэнтра інфармацыйных тэхналогій, дацэнт,
А. А. КУЛЯШОЎ, дацэнт механіка-матэматычнага факультэта,
С. В. ЗЯМСКОЎ, малодшы навуковы супрацоўнік НДЛ Цэнтра інфармацыйных тэхналогій

ПРЫХОДЗЬЦЕ ПА ДАПАМОГУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

— Хто са студэнтаў можа разлічваць на матэрыяльную дапамогу?

— Фінансавая дапамога складае 1,5 — 3 мінімальныя заробкі ў год. А атрымліваюць яе студэнты падчас цяжкай хваробы ці няшчаснага выпадку, з нагоды нараджэння дзіцяці, смерці блізкага сваяка, а таксама студэнты з няпоўных ці шматдзетных сем'яў, адзінокія маці, студэнцкія сем'і з дзецьмі, студэнты-чарнобыльцы.

Кожны год для сацыяльна неабароненых студэнтаў мы праводзім тры мерапрыемствы, у арганізацыі якіх нам дапамагае цэнтр сацыяльнай падтрымкі пры Саюзе жанчын Рэспублікі Беларусь. Для сямейных студэнтаў — да Дня маці, для сірот — да 8 сакавіка і 23 лютага, для студэнтаў-інвалідаў — да Дня інваліда. У гэтым годзе на вечары, прысвечаныя Дню маці, дырэктар малочнай кухні расказаў, як правільна корміць дзяцей, а студэнцкім сем'ям бясплатна выдалі дзіцячае харчаванне. На вечарах для сірот і інвалідаў студэнты гутарылі з псіхалагамі, юрыстамі, атрымалі падарункі. Цэнтр сацыяльнай падтрымкі пры Саюзе жанчын РБ арганізаваў на базе БДУ бясплатныя курсы, на якіх студэнткі навучаюцца парыхмарскаму майстэрству, працы на ЭВМ, шыццю, вывучаюць нямецкую мову і інш. Пры наборы на курсы перавага аддавалася адзінокім маці, сіротам, сямейным студэнтам.

— Што не задавальняе Вас у працы прафсаюза? Што хацелася б змяніць?

— Не ўсе дакументы, якія маюць дачыненне да студэнтаў універсітэта, узгадняюцца з нашай арганізацыяй. Напрыклад, "Палажэнне аб сацыяльнай дапамозе і заахвочванні студэнтаў" было падпісана без узгаднення з прафсаюзным камітэтам. А мы займаемся гэтым пытаннем больш за 10 гадоў і, канешне, пэўны багаж ведаў напрацавалі. Да таго ж згодна з інструкцыяй аб парадку прызначэння і выплаты стывендыі студэнта фонд матэрыяльнай дапамогі павінен узгадняцца з прафсоюзам студэнтаў.

Хацелася, каб больш студэнтаў займалася грамадскай працай. Засмучае тое, што некаторыя з іх дагэтуль не ведаюць, куды можна звяртацца па дапамогу.

— Ці існуе дакумент, які рэгулюе адносіны паміж прафсоюзам студэнтаў і адміністрацыяй універсітэта?

— Праект такога дакумента мы рыхтуем на люты-сакавік 1999 года. Пагадненне паміж прафсаюзным камітэтам і адміністрацыяй БДУ будзе замацоўваць гарантыі правоў і інтарэсаў студэнтаў, уключаць пытанні ўсіх бакоў жыцця навучэнцаў: вучэбных, жыллёвых, сацыяльна-бытовых, культурных...

— Як студэнт можа паправіць здароўе і адпачыць?

— Стан здароўя студэнтаў — адна з самых сур'ёзных для нас праблем. Паводле звестак даследавання 33-й паліклінікі, у 1997

годзе з 1000 студэнтаў БДУ хварэлі 935 (гэта на 9,9 працэнта вышэй за ўзровень мінулага года). Амаль палова захворванняў прыпадае на студэнтаў I курса. На дыспансерным уліку стаіць амаль кожны шосты навучэнец універсітэта. Павялічваецца колькасць акадэмічных адпачынкаў з прычыны псіхічных, тэрапеўтычных, неўралагічных захворванняў. Чым можа дапамагчы прафсаюз? Каля 700 студэнтаў штогод праходзіць лячэнне ва універсітэцкім прафілакторыі. Пры магчымасці стараемся дапамагчы і пуцёўкамі ў дамы адпачынку, санаторыі.

Амаль ніводнае культурнае мерапрыемства ў сценах БДУ не праходзіць без удзелу прафсаўнага камітэта. Нярэдка прафком студэнтаў знаходзіцца ў ліку спонсараў вечароў, дыскатэк. Мы прапануем студэнтам інфармацыю аб валанцёрскіх лагерах, збіраемся арганізаваць экскурсійную праграму па Мінску для студэнтаў-першакурснікаў. Летам студэнты ездзяць у крымскія лагеры працы і адпачынку, праходзяць педагагічную практыку ў дзіцячых лагерах.

— Віншую Вас, Ніна Міхайлаўна, з 75-годдзем прафсаўнага камітэта студэнтаў БДУ!

— Дзякуй! І я хачу павіншаваць усіх, хто калісьці працаваў і зараз працуе ў прафкоме, падзякаваць тым людзям, якія нам дапамагаюць. Віншую і студэнтаў. Хачу пажадаць ім моцнага здароўя, добрай вучобы. Каб студэнцкія гады былі сапраўды самымі вясёлымі, цікавымі, незабыўнымі. А мы зробім усё магчымае, каб жыццё студэнтаў было паўнацэнным. Прыходзьце па дапамогу ў 304 кабінет галоўнага корпуса.

ЧЫМ МЕНЕЙ ПАТРЭБЫ Ў АБАРОНЕ — ТЫМ ЛЕПЕЙ

Адам Данілавіч Кішкевіч цяпер працуе намеснікам дэкана на завочнаму навучанню юрыдычнага факультэта, а з сакавіка 1984 па снежань 1994 года ён быў старшынёй прафсаўнага камітэта студэнтаў БДУ.

— Як Вы думаеце, мацней ці слабей стала прафсаўная арганізацыя? Чога ёй не хапае сёння?

— Калі гаварыць аб становішчы прафсаўнай арганізацыі ў агульным, то колькасць яе членаў за апошнія гады паменшылася. На мой погляд, гэта звязана з тым, што ў абароне эканамічных, сацыяльных правоў людзей больш спадзяюцца сёння на ўласныя сілы. Я думаю, што ў бліжэйшыя 10-15 гадоў актыўнасць прафсаўнай арганізацыі застанеца прыкладна на тым жа ўзроўні, за выключэннем перамяшчэння акцэнтаў у працы.

Што датычыцца прафсаўнага камітэта студэнтаў, то зараз у навучальных установах дзейнічаюць аддзелы па працы з моладдзю, з'явіліся новыя маладзёжныя арганізацыі — БПСМ, БСМ, дзейнасць якіх перамяжоўваецца з дзейнасцю прафкома. Вядома, і матэрыяльная база не спрыяе пашырэнню маштабаў работы студэнцкага прафсаюза. Таму думаю, што трэба шукаць новыя формы прафсаўнай дзейнасці, больш увагі надаваць абароне эканамічных правоў студэнтаў. Добра было б аднавіць працу спартыўна-аздараўленчых лагераў у рэспубліцы, якія існавалі раней.

— Вы аддалі працы ў прафсаюзе больш за дзесяць гадоў, чым прываблівала Вас прафсаўная дзейнасць?

— Канешне, мне хацелася дапамагчы студэнтам, палепшыць іх жыццё. Да таго ж праца ў прафсаюзе — гэта штодзённыя зносіны з маладымі людзьмі, гэта магчымасць заўсёды быць у курсе іх патрэб, імкненняў, жаданняў.

— Што б Вы хацелі пажадаць студэнцкаму прафсаюзу ў юбілей?

— Я жадаю прафсаюзным лідэрам — бадзёрасці, аптымізму, запалу ў абароне сацыяльных і эканамічных правоў студэнтаў. А ўвогуле лічу, чым меней студэнты маюць патрэбу ў абароне, тым лепей працуе і прафсаюз, і адміністрацыя універсітэта.

СТАРШЫНЯ, ЯКІ АДКАЗВАЎ ЗА ПРОМАХІ СТУДЭНТАЎ

Мікалай Мінавіч Дрозд, кандыдат эканамічных навук, дацэнт кафедры эканамічных навук філасофска-эканамічнага факультэта БДУ.

— Старшынёй прафсаўнага камітэта студэнтаў БДУ я быў абраны ў маі 1970 года. У 1973 годзе паступіў у аспірантуру. Пасля яе заканчэння, калі ўжо быў кандыдатам навук і выкладчыкам, зноў узначаліў прафком студэнтаў і працаваў на гэтай пасадзе да 1984 года.

У той час мы перш за ўсё клапаціліся аб вырашэнні тых праблем, якія турбавалі нашу студэнцтва: паліпшэнне умоў жыцця ў студэнцкіх інтэрнатах, умоў вучобы, арганізацыі адпачынку і аздараўлення студэнтаў... Здаралася, ішлі супраць адміністрацыі, адстоіваючы інтарэсы студэнтаў. Некаторыя з абароненых намі (якіх збіраліся выключыць з БДУ) сёння — дацэнты, прафесары універсітэта. Вялікую дапамогу атрымліваў прафсаюз ад дэканатаў факультэтаў, парткома, прафсаюзаў іншых галін.

Самі студэнты прымалі ўдзел у будаўніцтве Кургана Славы, спартыўна-аздараўленчага лагера "Нарач", дзе штогод адпачывала каля тысячы чалавек. Ездзілі нашыя хлопцы і дзяўчаты ў лагеры працы і адпачынку ў Крым, арганізоўвалі будаўнічыя атрады.

Шмат увагі надавалася развіццю мастацкай самадзейнасці, спорту. Праводзіліся тэматычныя вечарыны, дыскатэкі. Чатыром калектывам універсітэта было прысвоена званне народных: капэле БДУ, студэнцкаму тэатру, аркестру народных інструментаў, ансамблю танца "Крыжачок".

За любыя промахі студэнцтва ў той час адказваў прафсаюз. І асабіста яго старшыня. І хоць не заўсёды мы маглі праявіць ініцыятыву, працавалі вельмі актыўна.

Ва ўмовах эканамічнага крызісу прафсаюзам зараз працаваць цяжка. Але хочацца пажадаць прафсаўнаму камітэту студэнтаў, яго дзеячам поспехам у рабоце і больш актыўнага ўдзелу ў жыцці універсітэта.

Рубрыку падрыхтавалі Ганна і Марыя КАВАЛЬЧУК

За што?

Па вячэрняй гарадской вуліцы ішоў адзінокі прахожы. Гэты факт быў настолькі незвычайным для гэтага раёна горада, што два амбалы, якія да гэтага мірна тусаваліся паблізу патрапанага "ўзніка", пакідалі ў снег запаленыя цыгарэты і рашуча пасунуліся да парусальніка спакою. Дагнаўшы яго, яны асцярожна, нібы бацькі распешчанага, але гарача любімага сына, узялі пад рукі. Той, што ішоў справа, нахіліўся да вуха свайго абранніка і пра нешта яго запытаўся. Прахожы, відавочна, пагаджаючыся, кінуў. Левы амбал паказаў рукой на гурму дзяржаўных будынкаў, якія сталі непадальку і таксама пра нешта запытаўся. Прахожы заківаў больш энэргічна. Тады дзецюкі, не згаворваючыся, павярнулі ахвяру на 180 градусаў і пацягнулі яе да "ўзніка". Няшчасны адбіваўся і немужычна гарлаў:

— За што?! Я люблю прафсаюз...

— Любіць мала, — адказвалі канваіры. — Трэба яшчэ і ўносы свае часова плаціць.

Саша НАЛЕЦКІ

За што я люблю прафсаюз, альбо ім можна давяраць

У прафсаюзе я пакуль сярэд "маладых", бо ўступіў у яго доblesныя шэрагі зусім нядаўна. Але паспеў ужо з'ездзіць у прафілакторый, дзе не столькі папраўляў здароўе, колькі ад душы грашыў абжорствам, бавячыся цэлымі днямі ў сталовых. А што? Дзякуючы прафсаюзу нават самыя дарагія абеды абходзіцца ў капейкі. На маю думку, шлях да розума студэнта, як і да сэрца мужчыны, пралягае найперш праз абшары стрававання.

Не верыў я спярша ў такую дабрачыннасць і раскошу, але прафорг наш — малайчына: растлумачыў што да чаго, пераканаў. Далі мне пуцёчку — паехаў, хоць да самага моманту атрымання талонаў не верыў, што хутка скончыцца галоднае вуркотанне ў страўніку. А потым, як манна нябесная, прыйшло да мяне паўнацэннае харчаванне. Сам я не з тутэйшых, у інтэрнаце жыў, а дадому па харчы многа не наездзіўся. Вось і пашанцавала мне з прафсаюзам.

Такі шлях да майго сэрца знайшоў прафсаюз і ўпэўнена заняў там невялікае ўтульнае месца. Не ўтрымаўся я аднойчы, распавёў сябрам пра знаходку наконт талонаў — і яны адразу ж ірвануліся ўстапаць. Упэўнены, не шкадуць пра гэта...

Андрэй ЛОБАУ

Хрыпенне тэлефона разарвала начную цішу. Прафсаюз невыразна вылаяўся і паспрабаваў прыкрыць галаву падушкай, аднак стогны старажытнага апарата дасталі яго і там. "Чорт!" Прафсаюзу прыгадалася нечая мама, і ён прыцэльна кінуў падушку ў тэлефон. Промак. Тужлівае сніпенне раздалося зноў. Прафсаюз падняўся і, прыгаворваючы ўжо не толькі маму, але і ўсіх яе сваякоў аж да дванаццатага калена, пацягнуўся да ката.

— Ало?

— Скажыце, гэта Прафсаюз? — данеслася да яго праз скрогат і шум у слухавцы.

— Ну...

— Мы любім Вас...

Потым у эфіры нешта абарвалася, а магчыма, на тым канцы проста паклалі слухавку. Раздаліся кароткія гудкі.

Падбіраючы ў думках адпаведную лаянку, ён паклыпаў назад да канала. Гадзіннік на сценцы прабіў тры разы. "Пазабіваў бы гэтых аматараў начных звяноў". Прафсаюз сеў на каналу і соладка пазяхнуў. Адназначна, спаць ужо не хацелася. "Сволачы!" — кінуў ён яшчэ адну маланку ў бок апарата. Яму раптам прыгадалася, што ў халадзільніку стаіць недапітая ўчора бутэлка кефіру і пара тыднёвай даўнасці бутэрбродаў. "А няблага было б пад'есці", — падумалася яму. Ён падняўся і прайшоўся па пакоі, размінаючы на хаду здранцвелыя члены, колькасць якіх за апошні час значна зменшылася.

Вышаўшы на калідор, ён, як заўжды, крыху затрымаўся каля старога, пацямнелага ад часу люстэрка. "А я ж яшчэ зусім не бліж", — вырашыў ён пасля пяціхвіліннага сузірання самога сябе. Сапраўды, для сваіх гадоў Прафсаюз выглядаў вельмі нават няблага. Канешне, знешнасць і сілы ў яго былі ўжо не тыя, што яшчэ дзесяць гадоў таму, але ў тым, што датычылася арганізацыйных пытанняў, Прафсаюз мог пераплаўняць любога з сваіх маладых суседзяў. Ён злёгка крутнуўся, каб разгледзець сябе лепей, і

За што любяць прафсаюз

раптам пабачыў у адлюстраванні тэлефон, які стаяў на ўслончыку. Думкі яго адразу ж набылі сумбурны характар. "А цікава, — падумаў ён, — хто б гэта мог быць?" Яму ўжо даўно ніхто не тэлефанаваў, хаця раней, калі ён быў яшчэ маладым, званкі ішлі без перапынку, адзін за адным. І не толькі ўдзень. Амаль кожную ноч (ну, проста як сёння) яго будзіла вясёлая трэль. Тады і тэлефонаў у яго было болей — у кожным пакоі (і пакояў было болей), на кухні, а адзін апарат сонна пазіраў на людзей з накрыўкі на бакчу ў прыбіральні. Тады ён быў патрэбны, ён быў у цэнтры ўвагі, да яго звярталіся па дапамогу, а то і проста па добрую параду. Сваім часам Прафсаюз быў шырока вядомы як непераўзыйдзены майстар арганізацыі пуцёўкі ў санаторыі, дамы адпачынку, на фестывалі і курорты. Вядома, рабіў ён гэта не проста так, але за свае паслугі браў так мала, што людзі ахвотна плацілі яму гэтую своеасаблівую даніну. Праўда, сувязі і знаёмствы, якія дапамагалі яму ажыццяўляць гэты няхітры і ўзаемавыгадны бізнес, зараз зніклі, згубіліся. Аднак калі б сёння з'явіліся ахвотныя, то зрабіць пуцёчку, скажам, у Крым ён мог бы ўсяго за пару дзён. Вось толькі ахвотных не было...

Прафсаюз злавіў сябе на тым, што стаіць прыхінуўшыся да сценкі і думае пра нешта пабочнае. "Куды ж гэта я ішоў? — прыгаварваў ён. — А! Канешне, па ежу". Ён ужо зусім быў сабраўся працягнуць свой шлях, як раптам зноў зазваніў тэлефон.

— Так, я слухаю.

— Скажыце, гэта Прафсаюз?

— Так.

— Мы любім Вас.

— Хто мы?..

Але на другім канцы зноў паклалі слухавку.

"Чорт ведама што, — вырашыў Прафсаюз. — Зусім абарзэлі". Аднак, як ні дзіўна, больш яму ляцаца на апарат не хацелася.

Ён нават крыху ўзрадаваўся, што яму нехта затэлефанаваў...

Прафсаюз сядзеў на кухні і піў учарашні кефір з бутэрбродамі. Упершыню за некалькі месяцаў у яго быў добры настрой. "Пайсці, хіба што, пагуляць сёння? Так, сапраўды, пайду сёння гуляць..."

Ён дастаў свой старэнкі пацёрты гарнітур і пачаў яго прасваць. Рабіць падобныя рэчы ён адвек — нічога не атрымлівалася. Але ён не раздражняўся. Наадварот, выраўніваючы непаслухмяныя складкі, ён нават атрымліваў нейкае задавальненне. І за той час, пакуль ён прасваваў, яшчэ двойчы званіў тэлефон. І нехта, ужо амаль родны, зноў прызнаваўся яму ў любові. "Бач, моладзі!" — жарталіва думаў Прафсаюз, звязваючы перад калідорным люстэркам галштук.

А дзевятай гадзіне раніцы ён акуртна прыкрыў абшарпанія дзверы сваёй 302-й кватэры, клапатліва паправіў тройку, што злёгка пакасілася, і выйшаў на вуліцу...

Аслупянеўшы, Прафсаюз глядзеў на зменены да непазнавальнасці двор, па якім гулялі добра апранутыя людзі. Пабачыўшы на ганку Прафсаюз, яны кінуліся да яго, узялі на рукі і пачалі качаць. "Недзе я іх бачыў", — машынальна падумаў ён і раптам прыгадаў. Тут сабраліся ўсе тыя, каму ён доўгія гады амаль бясплатна дапамагаў, і тыя, каму ён даставаў дэфіцытныя пуцёўкі ў Крым, і нават тыя, каго ён ніколі матэрыяльна не падтрымліваў, але з кім захоўваў добрыя адносіны. "Мы любім Прафсаюз!" — скандзіраваў натоўп, і Прафсаюз, узлітаючы амаль у самае неба, шчасліва пасміхаўся. Цяпер ён разумее, за што яго можна любіць.

У ранішнім павеіры над дамамі плыў паветраны шар, на блішчастым баку якога было напісана "Прафсаюзу — 75 гадоў!". "Трэба ж, як супала!", — задаволеная пасміхнуўся Прафсаюз: ажно два святы ў адзін дзень. "Чорт пабірай гэтых аматараў начных звяноў. Чым жа я іх карміць буду — у мяне і кефір ужо скончыўся..."

Антон ДАВІДЗЕНКА

1. У гэтым жыцці трэба паспець паспабаваць усё.
2. Сваякоў нам дае лёс. Прафсаюз выбірае мы самі.
3. Член прафсаюза ніколі не прапівае стыпендыю поўнасяцю. Ён абавязкова пакідае 3,5 тысячы на ўзносы.
4. Пры ўступленні ў прафсаюз штамп у пашпарце не ставіцца.
5. Прыгадайце: калі пазіцыю нельга абараніць, яе можна заняць.

Эпіграфы на тэму:

1. Прафсаюз не прадажны. Проста ён клапоціцца пра вас за сімвалічную плату.
2. На жаль, вера ў лепшае заўтра змянілася верай у лепшае ўчора. Прафсаюз — цудоўная магчымасць паверыць у лепшае сёння!

Яўген ЕРАШЭНКА

На біялагічным факультэце вызначана, што алкаголь спрыяе паспяховай здачы сесіі. Прычым адзнака і колькасць прадукту знаходзяцца ў прамой залежнасці.

На геофаку знойдзены славуты "пуп зямлі". Даследаванне паказала, што знакамітая кропка знаходзіцца якраз у рэктарце БДУ.

Абвясціла забастоўку група студэнтаў гістфака. Яны забарыкадзіраваліся ў сталойцы і заявілі, што не пакінуць яе нават у тым выпадку, калі іх патрабаванні выканаюць.

Цікавая асаблівасць была заўважана ў студэнтаў мехмата. Слова "мех" у большасці з іх суправаджаецца трохпавярховым матам.

Студэнты факультэта міжнародных адносін вызначылі, што, калі Кітай пераплуне Японію, Амерыка ўсё жыццё будзе хадзіць апляванай.

Новы камп'ютэрны вірус створаны навушчанцамі ФПМІ. За дзень ён можа знішчыць да 2 гектараў кукурузы.

Па просьбах студэнтаў фізфака сёння ў 15.00 Беларускае радыё перададзена фрагмент агульнай тэорыі адноснасці.

Студэнты хімічнага факультэта прапануюць памяняць яўна няўдалую назву этылавага спірту на этыленглюколь, што больш адпавядае ісціне. Апроч таго, прапануецца мадэрнізаваць яго формулу $C_2H_5OH(0,5)$.

На юрыдычным факультэце лічаць, што прадстаўнікамі першай старажытнай прафесіі былі ўсё ж такі адвакаты, бо прадстаўнікі другой (журналісты) праславіліся менавіта дзякуючы асвятленню судовых працэсаў.

Радыефізікі заяўляюць, што на іх факультэце створаны прыбор, з'яўленне якога знішчыць тэлебанне. Каляровае радыё хутка з'явіцца ў продажы.

І нарэшце аб спорце. На чэмпіянаце БДУ па прыжках у вадзе спартсмен Давідзенка разбіўся аб лёд.

Яўген ЕРАШЭНКА

ЗДАРОУЕ

ПАСМІХНІСЯ, СТУДЭНТ!

Як вядома, студэнцтва — гады бесклапотныя і вясёлыя. Самыя смяшлівыя і вясёлыя людзі — гэта моладзь. Але нежны можа бесклапотна паказаць роўныя шэрагі белых зубоў па той проста прычыне, што ў многіх існуюць праблемы з зубамі. У студэнцкую паліклініку № 33 ісці не хочацца — якасць скарыстаных матэрыялаў пакідае жадаць лепшага. Асабліва, калі хворы зуб знаходзіцца наперадзе, і пры кожнай, самай нявіннай ўсмяшцы ўсе могуць назіраць яго недасканаласць. Кошты ў платных стаматалагічных кабінетах з абсталяваннем і матэрыяламі, якія адпавядаюць сучасным стандартам, адбываюць усялякае жаданне давесці свае зубы да гэтых самых стандартаў. Студэнцкай стыпендыі не хопіць і на палову пломбы.

Але цяпер, я думаю, у многіх студэнтаў БДУ з'явілася магчымасць вырашыць свае праблемы ў гэтай галіне. З першага кастрычніка ў студэнцкім інтэрнаце № 5, што на вуліцы Кастрычніцкай, працуе сацыяльна арыентаваны стаматалагічны кабінет, які сумесна з Белдзяржуніверсітэтам распрацаваў праграму, што ўключае ў сябе правядзенне прафілактычных лекцый, дапамогу маламаёмным студэнтам (у спіс, падрыхтаваны адміністрацыяй студгарадка, унесены 17 студэнтаў, лячэньне іх будзе бясплатна) і лячэнне студэнтаў БДУ па зніжаных коштах.

Каштарыс, зацверджаны дырэкцыяй студгарадка, прадугледжвае скідкі для студэнтаў да 30 %, г.зн. максімум, які студэнт можа заплаціць за адну якасную пломбу, — 1,5 млн. рублёў.

Трэба адзначыць, што дактары, якія працуюць у гэтым кабінете, — высоккваліфікаваныя спецыялісты. Наталля Антонаўна — урач І катэгорыі, мае ліцэнзію на тэрапеўтычную і артапедычную стаматалогію, праходзіла стажыроўку ў Фінляндыі. Яна ўмела спалучае вопыт 15-гадовага стажу і найноўшыя веды ў галіне дэнтальнай эстэтыкі. Гэтая адносна новая для нашай краіны галіна стаматалогіі прадугледжвае не толькі лекаванне зуба, але і эстэтычную карэкцыроўку з мэтай надання яму прыгожай формы. "У нашай краіне найноўшымі тэхналогіямі і метадамі дэнтальнай эстэтыкі валодаюць нямногія", — кажа дырэктар кабінета Леанід Засценчык.

Апрача канкрэтнай стаматалагічнай дапамогі, з пацыентам абавязкова правядуць гутарку па карэкцыі індывідуальнай гігіены, дадуць рэкамендацыі па догляду поласці рота. Таксама ў гэтым кабінете займаюцца і прафесійнай гігіенай: адклады і налёты на зубах здымаюць з дапамогай ультрагуку. Гэтым вырашаюцца праблемы захворвання дзяснаў, бо яны рана ці позна запалююцца з-за налёту на зубах.

Акрамя таго, студэнты, якія скарысталіся паслугамі стаматалагічнага кабінета, становяцца ўдзельнікамі зааховальнай праграмы і ўладальнікамі гарантыйнай карткі "Oral health" ("Здаровы рот") тэрмінам на пяць гадоў. Яна дае магчымасць раз на паўгода бясплатна праходзіць агляд і бясплатна вырашаць праблемы, якія могуць узнікнуць з залечанымі ў кабінете зубамі. Да таго ж, бясплатна выдаюцца сродкі гігіены: шотка, паста, ніткі, зубачысткі. Ёсць да чаго імкнуцца...

Вельмі важна, што тут клапоціцца пра псіхалагічны камфорт пацыента. Доктары разумеюць, што многія яшчэ з дзяцінства захавалі непрыемныя ўспаміны аб наведванні зубнога ўрача, машынцы, гудзенне якой нагадвае дріль. Гэта стварае сур'ёзны псіхалагічны бар'ер, які нярэдка становіцца прычынай таго, што людзі не ідуць да зубнога. Каб пазбегнуць гэтага, трэба стварыць атмасферу партнёрства. Пры аглядзе доктар інфармуе пацыента аб яго праблемах, расказвае, як іх можна вырашыць. Пры лячэнні пацыент ляжыць або паўляжыць, гучыць прыемная музыка, доктар і асістэнт працуюць хутка, зладжана, карэктна.

Так што, спадары студэнты, бярыце вашы студэнцкія білеты і спяшайцеся лячыць зубы.

Алеся КРЫВІЦКАЯ

**БЕЛАРУСКИ
УНІВЕРСИТЕТ**

Заснавальнік газеты —
**БЕЛАРУСКИ
ДЗЯРЖАВНЫ
УНІВЕРСИТЕТ**

Газета зарэгістравана Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 149 ад 28 чэрвеня 1996 года.

Газета надрукавана ў Выдавецкім
цэнтры Белдзяржуніверсітэта
220030, г. Мінск,
вул. Чырвонаармейская, 6
Ум. друк. арк. 1
Падпісана ў друку у 12.00

10 СНЕЖНЯ
Зак 787.
Т. 1000 экз.

Адрас рэдакцыі:
220080, Мінск-80,
Універсітэцкі гарадок,
вул. Бабруйская, 9,
паверх 3, п. 307,
тэлефон 2206827.

Рэдактар
М. Г. ЗАГОРСКАЯ

Газета ўзнагароджана
Ганаровай граматай
Вярхоўнага Савета БССР

Камп'ютэрная вёрстка
А. Крывадубскай